

především pro jeho změnu smýšlení — byl tedy nepřítel.
A tato zima skončila a skončil i patnáctý rok války.

84 Následujícího léta Alkibiades odpul s třiceti lodmi do Argu a pozatýkal tři sta mužů podezřelých ze sympatií k Lakedaimoňanům. Athéňané je internovali na blízkých ostrovech, jimž vládli. I na ostrov Mélos se Athéňané vypravili s třiceti lodmi vlastními, se šesti chijskými a se dvěma lesbickými, s dvanácti sty hoplity, třemi sty lučičtíky a dvaceti jízdními lučičtíky, ti všichni byli z Athén, a asi s patnácti sty hoplity, kteří přišli od spojenců a z ostrovů. /2/ Měštití jsou osadníky Lakedaimoňanů a nechtěli poslouchat Athéňany jako ostatní ostrované, ale zpočátku se nehlásili k žádné straně a chovali se pokojně, potom se však pustili do otevřené války, když je k tomu Athéňané donutili pustošením jejich země.

/3/ Když se utábořili s touto vojenskou silou v jejích zemi, poslali strategové Kleomédés, syn Lykomédův, a Teisias, syn Teisimachův, dříve než začali zemi škodit, své vyslance, aby nejprve vyjednávali. Měštití je nepřivedli před lid, ale vyzvali je, aby o tom, kvůli čemu přicházejí, mluvili před úředníky a před oligarchy.

85 Athéňští vyslanci mluvili takto.

„Protože se rozprava nevede před lidem, zřejmě z toho důvodu, aby nebyl sveden, až by nás slyšel v souvislém výkladu mluvit o věcech lákavých a současně nevývratných (uvědomujeme si totiž, že kvůli tomu jste nás zavedli do tohoto úzkého kroužku), jedněte vy, kteří tu sedíte, ještě bezpečněji. I vy odpovědíte bod za bodem, ne souvislou řeč, ale okamžitě vzneste své námítky, jakmile si budete myslit, že něco bylo řečeno nevhodně. A nejprve řekněte, zda se vám líbí, co navrhuje.“

86 Měštití radně odpověděli:

„V klidu si vyměnit názory je rozumné a nic proti tomu nenamítáme, jenže přípravy k válce, už uskutečňované, ne teprve chystané, jsou s tím v rozporu, jak aspoň nám se to jeví. Vždyť vidíme, že jste sem přišli, abyste sami byli soudci toho, co řekneme, a že výsledkem naší rozpravy bude válka, jestliže, jak je samozřejmé, zvítězíme po stránce právní a proto neustoupíme, a poroba, dáme-li se přemluvit.“

87 Athéňané:

„Jestliže jste se tu s námi sešli, abyste probírali nějaké domněnky o budoucnosti nebo pro něco jiného, jen ne proto, abyste se poradili o tom, jak pomoci své obci k záchraně ze současného stavu, který máte před očima, nechme jednání jednatým. Jestliže jste však přišli z tohoto druhého důvodu, promluvně si o tom.“

88 Měštití:

„Je přirozené a pochopitelné, že když jsme se ocitli v takové situaci, obracíme se k mnoha věcem, ať už slovy, nebo domněnkami. Tato schůzka rozhodne i o naší spáse a jednání nechť probíhá, přejete-li si, způsobem, jaký navrhuje.“

89 Athéňané:

„Nebudeme na vás působit dlouhými řečmi, které by už svou délkou byly podezřelé, řečmi výperkovanými krásnými slovy, jako že vládneme po právu, protože jsme porazili Peršany, nebo že naše výprava je odůvodněna krivdami, které snášíme, a na druhé straně žádáme, abyste si ani vy nemyslíli, že nás přesvědčíte tvrzením, že jste se nezúčastnili výpravy, protože jste osadníky Lakedaimoňanů, nebo že jste se proti nám ničím neprovinili. Žádáme, abyste vykonali to, co je podle správného názoru vašeho i našeho možné, protože jsme si jisti, že víte, že podle lidských úvah je právo uznáváno jen tenkrát, když jsou obě strany rovnocenné, kdežto kdo je mocný, dělá si, co může, a slabí ustoupí.“

90 Měštití:

„Jak aspoň my se na to díváme, je prospěšné (toto slovo se totiž musí užít, když jste si stanovili jako zásadu, že budete mluvit o užitečném místo o spravedlivém), je tedy prospěšné, abyste neničili společné dobro, ale aby každý, kdo se ocitne v nebezpečí, měl zaručeno to, co je slušné a spravedlivé, a aby měl výhodu ten, kdo někoho přesvědčí, i když se mu nepodaří přesvědčit protivníka přesně podle práva. A to platí pro vás stejně tak jako pro nás, neboť prohrajete-li válku, budete stíženi tím nejstrašnějším trestem, abyste se stali odstrašujícím příkladem pro ostatní.“

91 Athéňané:

„My se nebojíme konce naší vlády, i kdyby měl přijít,

protože nenahánějí přemoženým strach ti, kteří jako Lakedi-
daimonhané vládnou jiným (ostatně my neválčíme s Lakedai-
mony), ale porobců, jestliže se vzbouří proti svým pánům
a zvíťeží.

12/ Co se toho týká, budiž nám dovoleno podstoupit ne-
bezpečí; ukážeme vám však, že tu jsme jednak kvůli prospěchu
naší vlády, jednak že vám tyto návrhy teď podáme proto,
abychom zachránili vaše město, protože chceme získat bez
námahy vládu nad vámi a zachránit vás k prospěchu obou.“

92 Mělstí:

„A jak může vzniknout stejný užitek nám z otročení jako
vám z vlády?“

93 Athéňané:

„Protože vašim údělem by bylo poslouchat, místo abyste
musli snést ten nejhorší osud, a my bychom na tom vydělali,
kdybychom vás nezničili.“

94 Mělstí:

„Takže byste nepřistoupili na to, abychom zachovávali mír
a byli přáteli místo nepřátel, spojenectví však nenavazovali
s žádnou stranou?“

95 Athéňané:

„Ne, neboť nám vaše nepřátelství neškodí tolik jako vaše
přátelství, které je pro naše poddané důkazem naší slabosti,
kdežto nenávisť je důkazem naší moci.“

96 Mělstí:

„Vidí snad vaši poddaní spravedlnost v tom, že kladou na
stejnou úroveň ty, kteří s vámi nemají nic společného, i ty,
kteří byli vámi podrobeni — většinou vaši osadníci, z nichž
někteří se pokusili o vzpouru?“

97 Athéňané:

„Ano, neboť věří, že ani jedním, ani druhým nechybí dů-
vody, jak se ospravedlnit, a že někteří by se mohli zachránit
díky své moci, protože my se je ze strachu neodvážíme na-
padnout. A tak kromě toho, že bychom vládli většímu počtu
lidí, by vaše podrobení zabezpečilo naši vládu, zvlášť kdybyste
jako otrované, slabší než ti druzí, neodolali pánům moře.“

98 Mělstí:

„A vy si myslíte, že v druhém případě byste nebyli za-

bezpečeni? Vždyť tak jako jste nám znemožnili mluvit o spra-
vedlnosti a přemlouváte nás, abychom se podřídili tomu, co je
užitečné pro vás, musíme i my ukázat vám, co je užitečné
pro nás, a pokusit se vás přesvědčit, že totéž může být užitečné
i pro vás. Jak byste si neznepřátčili ty, kteří teď nejsou spojenci
ani jedněch, ani druhých, když by při pohledu na náš osud
došli k názoru, že se jednou vrhnete i na ně? A co jiného děláte
v tomto případě, než že rozmnožujete počet nepřátel, které
už máte, a proti jejich vůli doháníte k nepřátelství ty, kteří
na ně ani nepomyslíli?“

99 Athéňané:

„Ale kde! My se nedomníváme, že pro nás budou nebez-
pečnější ti, kteří sídlí někde na pevnině a v důvěře ve svou
svobodu budou váhat a otálet s nějakým opatřeními pro-
ti nám, nýbrž státy ostrovní, at už nezávislé, jako vy, nebo
takové, které už jsou popuzené tlakem naší vlády. Ty by se
nejspíš mohly dát strhnout nerozvážností a vrhnout sebe i nás
do zjevného nebezpečí.“

100 Mělstí:

„Ovšem, jestliže vy se vystavujete takovému nebezpečí
proto, abyste nepřišli o svou vládu, a ti, kteří jsou zoroče-
ni proto, aby se z ní osvobodili, byla by to od nás, kteří
jsme ještě svobodní, velká špatnost a zbabělost, kdybychom
nepodnikli všechno možné, jen abychom se do otroctví ne-
dostali.“

101 Athéňané:

„Nic takového vás nepostihne, jestliže budete uvažovat
rozumně; vždyť nezápasíte jako rovný s rovným, abyste do-
kázali svou statečnost a vyhnuli se hanbě, ale spíš musíte
uvažovat o své spáse, to jest o tom, abyste se nestavěli na
odpor proti někomu, kdo je mnohem silnější.“

102 Mělstí:

„Ale my víme, že průběh války má někdy nestrannější
osud, než by odpovídalo nerovnosti sil. A kdybychom my
okamžitě ustoupili, připravili bychom se o veškerou naději,
kdežto budeme-li jednat, je tu ještě naděje, že zůstaneme stát
zpříma.“

103 Athéňané:

„Ovšem naděje, povzbuditelka v nebezpečí, může uskodit těm, kteří mají nadbytek, jestliže se jí drží, nezničí je však. Kdo ale dává v sázku vše, co má (naděje je totiž svou přirozeností rozhazovačná), pozná naději, jakmile uklouzne; ona za sebou neponechá žádnou příležitost, aby se člověk mohl mít před ní na pozoru, když ji poznal. /2/ A vy, kteří jste slabí a můžete si dovolit jen jeden hod kostkou, nechtějte upadnout do takového omylu a být podobní většině lidí, kteří mají ještě možnost zachránit se lidskými prostředky, ale jakmile je v tísní opustí naděje na přirozenou pomoc, obrací se k prostředkům nadpřirozeným, k hádání budoucnosti, k věšt-bám a jiným takovým věcem, které ve spojení s nadějemi lidí ničí.“

104 Mělstí:

„I my pokládáme za těžké, o tom nepochybuje, bojovat proti vaší moci a proti štěstí, nebude-li rovnoměrně rozděleno. Přesto doufáme, že na tom nebudeme hář, pokud jde o štěstí seslané od bohů, protože my, zbožní, se stavíme proti lidem nespravedlivým, a že co nám chybí na síle, to doplní spojenectví s Lakedaimoňany, kteří budou nuceni pomoci nám už kvůli příbuzenství a ze smyslu pro čest, když ne pro nic jiného. Zkrátka, našesbedůvěra se nám vůbec nezdá neopodstatněná.“

105 Athéňané:

„Domníváme se, že ani nám nebude chybět přítěň bohů, protože ani nežádáme, ani neděláme nic, co by se odchýlovalo od lidské víry v bohy a od toho, co si lidé přejí sami pro sebe. /2/ Soudíme totiž, že podle přirozeného zákona vždy poroučí ten, kdo je silnější; že to platí o bozích, tomu věříme, že to platí o lidech, to je jasné. My jsme si tento zákon nedali ani jsme nebyli první, kdo se jím řídil, když byl dán, nýbrž převzali jsme ho, když už tu byl, a bude platit i v budoucnosti, které jej zanecháme. Víme, že i vy byste si počínali stejně, kdybyste se dostali k stejné moci jako my, a že by si tak počínali i jiní. /3/ Rovněž pokud jde o přítěň bohů, právem se nebojíme, že bychom na tom mohli být hář. Co se týče vašeho soudu o Lakedaimoňanech, na základě kterého se spoléháte, že vám pro svůj smysl pro čest pomohou, blahopřejeme vám k vaší lehkověrnosti, ale nezávidíme vám vaši nerozumnost.“

352

/4/ Lakedaimoňané jsou obvykle poctiví ve vztahu k sobě samým a k svým domácím zvyklostem; o jejich zacházení s druhými by se toho však dalo mnoho napovídat. V krátkosti by bylo možné poukázat aspoň na to, že zcela otevřeně, pokud víme, považují příjemné za čestné a užitečné za spravedlivé. Takové názory nepřinášejí žádnou výhodu ve vašich nynějších zoufalých pokusech o záchranu.“

106 Mělstí:

„Ale právě proto jsme plni důvěry, totiž že ve svém vlastním zájmu nebudou chtít zradit své osadníky Mělské a stát se tím nevěrnými těm Řekům, kteří jim jsou nakloněni, a prospěšnými svým nepřátelům.“

107 Athéňané:

„Vy tedy nevěříte, že prospěch se druží k bezpečnosti, kdožto spravedlivé a čestné se vykonává s nebezpečím? K tomu mají Lakedaimoňané obvykle nejméně odvahy.“

108 Mělstí:

„Avšak my věříme, že by tím spíš podstoupili kvůli nám nebezpečí a považovali je za méně vážné, než kdyby je podstoupili kvůli někomu jinému, čím jsme blíž vojenským akcím na Peloponnésu a čím spolehlivější jsme pro příbuznost svých názorů.“

109 Athéňané:

„Zárukou pro druhy ve zbrani není, jak se zdá, náklonnost těch, kteří je pozvali na pomoc, ale jestliže někdo druhé hodně předčí pohotovostí. K tomu přihlížejí Lakedaimoňané mnohem víc než jiní — vzdýt z nedůvěry k své vlastní vojenské přípravě útočí na své sousedy dokonce s pomocí mnoha spojenců. Proto není pravděpodobné, že by se přepravili na ostrov, dokud my jsme pány moře.“

110 Mělstí:

„Oni by také mohli poslat jiné; Krétské moře je rozlehlé a ten, kdo je ovládá, má menší naději, že někoho zajme, než je naděje na úspěch u toho, kdo chce nepozorován proloupt. /2/ A kdyby se jim to nepodařilo, mohli by se vrhnout na vaši zemi a na vaše spojence, kteří vám zbyli a které nenapadl Brasidas. Pak vám nevzniknou nesnáze kvůli zemi, která vám nepatří, ale kvůli té, která je vám bližší.“

353

„Něco takového by mohlo postihnout vás, kteří jste už podobnou zkušenost učinili a víte dobře, že Athéňané nikdy neustoupili od jediného obléhání ze strachu před jinými protivníky. /2/ Překvapuje nás, že ačkoliv jste prohlásili, že se chcete poradit, jak zachránit své město, neřekli jste v tomto tak dlouhém rozhovoru nic, co by mohlo dodat lidem důvěru v záchranu. Naopak vaší největší oporou je naděje v něco, co teprve má přijít, kdežto síly, jež máte pohotové, nestačí na překonání síl, které už teď jsou sešikovány proti vám. Ukazujete velkou nerozumnost myslí, jestliže se po rozloučení s námi nerozhodnete moudřejší než nyní. /3/ Nedávejte se přece strhnout oním pojetím bezectnosti, které tak často přivádí lidi do záhuby; když se ozve ve zcela zřejmých nebezpečích, hrozcích skončit hanbou. Vždyť mnohé lidi, když ještě byli schopni předvídat, do čeho se ženou, takzvaný smysl pro čest svedl mocí klamavého jména, že podleli pouhému slovu, vrhli se dobrovolně do neodvratitelného neštěstí a svou nerozumností si přivodili hanbu hanebnější, než jakou by mohla přinést sudba. /4/ Předněm takovým se uchráníte, poradíte-li se dobře a nebudete považovat za neslušné sklonit se před nejmocnějším státem, který vás vyzývá, abyste vyhověli jeho umírněným požadavkům, stali se jeho spojenci, přičemž si udržíte právo na svou zemi a jen mu budete platit poplatky, a když se vám nabízí volba mezi válkou a bezpečím, abyste palčivě netrvali na horším řešení. Vždyť ti, kteří neustoupí před sobě rovnými, dobře se chovají k silnějším a jsou umírnění k slabším, budou na tom nejlépe.“

/5/ Uvažujte tedy i po našem odchodu a často si připomínejte, že rozhodujete o své vlasti, která je jediná a jejíž spása nebo zkáza bude záležet na jediném rozhodnutí.“

112 A tím ukončili Athéňané jednání. Když byli Měštití sami mezi sebou, usnesli se na rozhodnutí podobném tomu, co říkali předtím, a dali jim tuto odpověď.

/2/ „Naše názory se nezměnily, Athéňané, a nepřipravíme v tak krátkém čase o svobodu město osídlené už sedm set let, ale v důvěře ve štěstí, které je z boží vůle až do této doby chránilo, a v pomoc lidí, zejména Lakedaimoňanů, pokusíme

se je zachránit. /3/ Navrhujeme vám, že budeme vašimi přáteli a že nebudeme nepřáteli ani jedné strany, a vyzýváme vás, abyste odešli z naší země po uzavření mírové smlouvy, jaká se zdá užitečná jak pro vás, tak pro nás.“

113 Taková byla tedy odpověď Mělských. Athéňané přerušili další jednání a řekli:

„Soudě podle tohoto vašeho rozhodnutí jste tedy jediní, jak se nám zdá, kdo považuje budoucnost za jistější než přítomnost a kdo se dívá na věc nejistou tak, jako by se už stala, protože si to přeje: příliš se spoléháte na Lakedaimoňany, na štěstí a na své naděje, příliš prudký bude také váš pád.“

114 A pak se athéňští vyslanci vrátili k vojsku. Protože Měštití v ničem neustoupili, zahájili athéňští strategové okamžitě válku, rozdělili práci na jednotlivé obce a sevěli Mělské opevněním. /2/ Potom tam zanechali posádku složenou z jejich občanů i ze spojenců, a to i na zemi, i na moři, a s větší částí vojska odtáhli. Ti, kteří byli ponecháni na Mělu, zůstali na svých místech a město obléhali.

115 V téže době vpadli Argštití do území fciuntského, byli však ze zálohy přepadeni Fieuntany a argškými vyhnanci a padlo jich asi osmdesát.

/2/ Athéňané, kteří byli v Pylu, pobrali Lakedaimoňanům velkou kořist. Lakedaimoňané kvůli tomu nevyprovodili mírovou smlouvu ani s nimi nezačali válčit, vyhlásili však, že kdokoliv od nich by chtěl, smí podniknout proti Athéňanům loupežnou výpravu.

/3/ Korintané se pro určité neshody pustili do války s Athéňany, avšak ostatní Peloponnesané zachovávali klid.

/4/ Měštití podnikli noční výpad a dobyli tu část obléhacího opevnění, která byla proti jejich tržšti; pobili při tom vojáky, kteří tam byli posádkou, dopravili do města obilí a jiné věci v množství co největším, stáli se zase do města a chovali se pokojně. Athéňané potom hledali s větší pečlivostí.

A skončilo léto.

116 Během nastávající zimy chtěli Lakedaimoňané vytáhnout s vojskem do argského území, avšak protože oběti přinesené na hranicích za zdárný přechod byly nepříznivé, vrátili se. Tento úmysl Lakedaimoňanů vyvolal u Argských

podezření vůči některým spoluobčanům, proto některé zajistili, jiným se však podařilo utéci.

/2/ V téže době Mělští opět dobyli na jiném místě část athénské opevnění, protože tam byla málo početná posádka.
/3/ Po těchto událostech přišlo z Athén jiné vojsko, jemuž velel Filokrates, syn Démeův, a Mělští byli obléháni ze všech sil; navíc došlo i ke zradě, a tak se Mělští vzdali Athénanům na milost a nemilost. /4/ Athénané usmrtili všechny mladé muže, které dopadli, a děti a ženy prodali do otroctví. Později tam poslali pět set osadníků a sami to město osídlili.

KNIHA ŠESTÁ

KONEC ŠESTNÁCTÉHO ROKU VÁLKY (kap. 1—7)

Athénané se chystají k nové výpravě na Sicílii (1). Výklad o neřeckých národech usazených na Sicílii (2). Řecké osady na Sicílii (3—5). Egesta žádá Athény o pomoc proti Selimuntu a Syrakusám (6). Lakedaimonské tažení do Argolidy. Athénský útok na Makedonii (7).

SEDMNÁCTÝ ROK VÁLKY (březen 415 — únor 414; kap. 8—93)

LÉTO. Rozhodnutí Athénanů uspořádat výpravu na Sicílii (9). Nikias mluví proti tomu (9—14). Alkibiades výpravu doporučuje (15—18). Nikias se snaží Athény od jejich úmyslu odvrátit poukazováním na velké náklady, avšak marně. Athénané dají jemu a ostatním strategům plnou moc a jsou zahájeni přípravy (19—26). Poškození hermovek. Alkibiades obviněn ze svatokrádeže musí odjet, aniž se mohl dříve ospravedlnit (27—29). Odjezd athénské loďstva na Sicílii (30—32). Jednání v Syrakusách (33—41). Athénské loďstvo pluje z Kerkyry podle italského pobřeží do Rhégia. Jeho početní stav (42—44). Syrakuské přípravy (45). Porada athénských strategů (46—49). Naxos a Katané se přidávají k Athénanům (50—51). Kamarina je odmítna (52). Alkibiades odvolán do Athén (53). Exkurs o vládě tyránů v Athénách (54—59). Alkibiadovi se podaří utéci na Peloponnés; je v nepřítomnosti odsouzen k smrti (60—61). Athénané plují podle severního pobřeží Sicílie (62). ZIMA. Vylodění Athénanů u Syrakus (63—66). Syrakusané poraženi v bitvě. Athénané se stáhnou do Katany (67—71). Reorganizace velení v syrakuském vojsku. Odchod syrakuských vyslanců na Peloponnés (72—73). Neúspěch athénské pokusu o dobytí Messény (74). Syrakusané zesilují své opevnění (75). Kamarinští vyslancem syrakuského vyslance Hérmokrata a athénského vyslance Euféma, kteří chtějí získat jejich spojenectví, ale rozhodnou se zůstat neutrální (76—88). Alkibiades mluví v lakedaimonském sněmu (89—92). Lakedaimonané se rozhodnou poslat Gylippa na Sicílii (93). ZAČÁTEK OSMNÁCTÉHO ROKU VÁLKY (jaro 414; kap. 94—105)

Činnost Athénanů na Sicílii (94). Nepřátelství mezi Lakedaimonany a Argými (95). Athénané se usadí v Epipolách a napadají Syrakusy (96—98). Syrakusané se bezvýsledně pokoušejí zabránit Athénanům ve stavbě opevnění (99—100). Je svedena bitva. Athénané zvítězí, ale padne Lamachos (101). Syrakusané se stáhnou do města a uzavírají o uzavření míru (102—103). Gylippův příchod do Tarenta (104). Vpád Lakedaimonanů do Argolidy. Athénané pustoší pobřeží Lakonie (105).